## 294270 ـ آیا رسیدن به درجه و منزلت پیامبران امکان دارد؟

### سوال

تفسیر این حدیث چیست که: اهل بهشت غرفه‌های آنانی که بالاتر از آنان هستند را به یکدیگر چنان نشان می‌دهند که شما ستارۀ دور را در افق به هم نشان می‌دهید گفتند: ای رسول خدا، این منازل پیامبران است که کسی جز آن‌ها به آن دست نمی‌یابد؟ فرمود: قسم به آن‌که جانم به دست اوست، [این منازل] کسانی است که به الله ایمان آوردند و پیامبران را راستگو شمردند. آیا منظور این است که دستیابی به درجات و منازل پیامبران امکان دارد؟

### پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

بهشت درجاتی گوناگون دارد و اهل بهشت نیز بر حسب جایگاه و اعمال خود بر یکدیگر برتری دارند و پیامبران بالاترین اهل بهشت‌اند که کسی به مرتبت آنان نمی‌رسد.

پیش‌تر در پاسخ به پرسش شمارۀ (260581) به این مسئله پرداخته‌ایم.

ثانیا:

اما سؤال شما دربارۀ رسیدن به درجۀ پیامبران چنان‌که در حدیث مذکور آمده، علما درباره‌اش دو قول دارند که شارحان حدیث ذکر کرده‌اند.

بدرالدین الدمامینی ـ رحمه الله ـ در مصابیح الجامع (۷/ ۶۹) می‌گوید:

گفته شده: منظور این است که آنان به درجۀ پیامبران رسیده‌اند و گفته شده: بلکه به این منازل [که در حدیث] وصف شده خواهند رسید و منازل پیامبران بالاتر از آن است.

ابن حجر ـ رحمه الله ـ در فتح الباری (۶/ ۳۲۸) می‌گوید:

«می‌توان این بله را اینگونه توجیه کرد که منظورش این است که آری این منازل پیامبران است که الله تعالی برایشان قرار

داده اما امکان دارد که خداوند تعالی بر غیر پیامبر نیز فضل خویش را ارزانی دارد و آنان را به آن منازل برساند».

اما رسیدن به منزلت پیامبران در بهشت به معنای تساوی درمرتبت و فضل نیست.

الله تعالی می‌فرماید:

وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُوْلَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاء وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا

[النساء: ۶۹]

(و کسانی که از الله و پیامبر اطاعت کنند در زمرهٔ کسانی خواهند بود که الله آنان را گرامی داشته با پیامبران و صدیقان و شهیدان و صالحان و آنان چه نیکو رفیقانند).

امام بغوی دربارهٔ این آیه می‌فرماید:

یعنی: دیدن پیامبران و هم‌نشینی با آنان را از دست نمی‌دهند، نه آن‌که به درجهٔ پیامبران بالا روند (تفسیر البغوی: ۲/ ۲۴۷).

امام ابن عطیه ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

معنای این‌که ـ با آن‌هایند ـ این است که در یک دار و در یک نعیم زندگی می‌کنند و هر که در آن است بنابر حال خود خشنودی را به دست آورده‌اند و این گمان که در درجهٔ کمتری هستند را ندارند، هرچند ما بر اساس شریعت دانسته‌ایم که اهل بهشت بر حسب اعمال خود مراتب گوناگونی دارند و بر حسب فضل الله که به هر کس بخواهد ارزانی می‌دارد (المحرر الوجیز: ۲/ ۷۶).

امام رازی ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«منظور از این‌که هر کس اطاعت الله و اطاعت پیامبرش را بکند همراه با پیامبران و صدیقان خواهد بود این نیست که همه در یک درجه هستند، زیرا اقتضایش این است که درجهٔ فاضل و مفضول یکی شود که این جایز نیست.

بلکه منظور این است که همه در بهشت خواهند بود به شکلی که هر یک از آنان می‌تواند دیگری را ببیند اگرچه از نظر مکان دور باشند زیرا حجاب از بین رفته است و یکدیگر را دیده‌اند و اگر بخواهند به دیدار هم بروند و ملاقات کنند خواهند توانست، بنابراین منظور از این معیت این است» (مفاتیح الغیب: ۱۰/ ۱۳۳).

امام ابوالعباس قرطبی ـ رحمه الله ـ در المفهم می‌گوید:

«این معیت همان نجات از آتش و وارد شدن به بهشت است، زیرا اهل بهشت بر حسب اعمال و احوال خود بر مراتب و منازل گوناگون خواهند بود چنان‌که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: انسان با کسی است که دوست دارد و چیزی را دارد که کسب کرده است.

این حدیث مذکور که و برای او چیزی است که کسب کرده است را ترمذی (۲۳۸۶) از انس بن مالک روایت کرده است و آلبانی آن را صحیح دانسته است.

و از کمال نعمت الله عزوجل بر اهل بهشت چنین است که آنان را از دیدار محبوبان خود در آن‌جا محروم نمی‌کند اگرچه درجاتشان متفاوت باشد.

شیخ الاسلام ابن تیمیه ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«الله تعالی اگر بخواهد یکی از اهل بالای بهشت [با آن‌که پایین‌تر] است یکجا کند او را به پایین [نزد آن‌که پایین‌تر است] می‌آورد.

مردی به پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ گفت: من شما را دوست دارم و نمی‌توانم بر دوری از شما صبر کنم حال آن‌که شما در بالای بهشت هستید و شما را نخواهم دید. پس الله تعالی این آیه را نازل کرد:

وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُوْلَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاء وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا

[النساء: ۶۹]

(و کسانی که از الله و پیامبر اطاعت کنند در زمرۀ کسانی خواهند بود که الله آنان را گرامی داشته با پیامبران و صدیقان و شهیدان و صالحان و آنان چه نیکو رفیقانند)» (مختصر الفتاوی المصریة: ۲۷۰).

والله اعلم.